

תקציר

- שלוש חברות גדולות (אלביט, תעשייה אווירית ורפאל) שולטות במרבית ההכנסות בתעשייה הביטחונית הישראלית, והן נמנות על מאה חברות הנשק הגדולות בעולם. עיקר מכירותיהן של חברות אלו מיועד ליצוא, אך המכירות לשוק המקומי חשובות גם כן. עקב משקלן, יציבותן, והמשמעות האסטרטגית שלהן. הפעילות בענף העולמי הינה תחרותית מאוד, ומאלצת את החברות בענף להשקיע שיעור ניכר מהכנסותיהן במו"פ. נוסף על התחרות בשווקים הבינלאומיים, ישנה תחרות גבוהה גם בין החברות הישראליות, זאת משום ששוקי היעד, לעיתים קרובות, חופפים. ההכנסות בענף מושפעות מהמצב הגיאופוליטי והכלכלי בעולם.
- ארה"ב, סין, הודו, בריטניה ורוסיה מרכזות את עיקר הוצאות הביטחון בעולם, משקלן בסך הוצאות הביטחון העולמיות עמד על 62% בשנת 2021. היקף הוצאות הביטחון של ישראל הינו ה-15 בגודלו בעולם. בעשור האחרון צמחו הוצאות הביטחון באזור אסיה ואוקיאניה משמעותית, אך גם הוצאות הביטחון במזרח התיכון ואירופה עלו מעל הממוצע העולמי; חמש יוצאניות הנשק הגדולות בעולם הן: ארה"ב, רוסיה, צרפת, סין וגרמניה. ישראל הינה יוצאנית הנשק העשירית בגודלה בעולם.
- במבט קדימה, הפלישה של רוסיה לאוקראינה צפויה להוביל לגידול בהוצאות הביטחון בעולם, בעיקר בקרב מדינות באירופה, אך גם מדינות באזור אסיה והפסיפיק הצהירו על כוונתן להגדיל את הוצאות הביטחון.
- היצוא הישראלי של נשק מתמקד בטילים, סנסורים ומערכות הגנה אוויריות, בעוד שהיצוא העולמי מתמקד במטוסי קרב. בשל משקלה הגדול יחסית של ישראל בסך היצוא של קטגוריות הנשק- סנסורים, לוויינים, מערכות הגנה אוויריות וטילים, ניתן להעריך כי לישראל יתרון יחסי בייצור של מוצרים אלו. שותפות הסחר המרכזיות של ישראל בתחום הנשק משתנות מתקופה לתקופה, אך ניתן לסמן את הודו, אזרבייג'ן, וייטנאם, הפיליפינים, תאילנד, ארה"ב וקנדה, כיעדים הבולטים ליצוא בעשור האחרון.
- עליית הוצאות הביטחון בעולם בעקבות הקונפליקט באוקראינה צפויה לתמוך גם בחברות הישראליות בענף. נכון ליוני 2022 טרם הורגש שינוי של ממש בצבר ההזמנות של החברות הישראליות. מנגד, השינוי בהגדרת השימוש בכספי הסיוע הביטחוני האמריקאי ואי יציבות פוליטית בישראל עלולים להכביד על ההכנסות של החברות הישראליות.

ענף תעשיות

הביטחון

ספטמבר 2022

גילי בן אברהם
החטיבה לשוקי הון < אגף כלכלה
Gili.BenAvraham@Bankleumi.co.il

רקע

התעשייה הביטחונית הישראלית כוללת כ-600 חברות¹ הנוטלות חלק בשרשרת הייצור של מערכות הנשק הישראליות, אך נשלטת על ידי שלוש החברות הגדולות בענף – אלביט, התעשייה האווירית ורפאל, שהכנסותיהן מהוות מעל ל-90% מההכנסות המצרפיות של התעשייה הביטחונית המקומית. בשנת 2018 רכשה אלביט את תעש, חברה ממשלתית, שהייתה אחת מארבע החברות הגדולות בתעשייה הביטחונית הישראלית. שלוש החברות הישראליות הגדולות נמנות על מאה החברות המובילות בעולם במונחי הכנסות ממכירת אמצעי לחימה, כאשר חלקן של הכנסותיהן המצרפיות בסך ההכנסות של מאה החברות המובילות בעולם נע בין 1%-2% בשנים 2020-2002, ובשנת 2020 שיעור ההכנסות שלהן עמד על 2%, הערך הגבוה ביותר בתקופה זו.

בשנים האחרונות שיפרו כל שלוש החברות הישראליות את מיקומן היחסי בקרב מאה חברות הנשק המובילות בעולם (ראה/י תרשים 1). אלביט הגיעה לראשונה בשנת 2019 לעשירייה השלישית ובשנת 2020 הגיעה למיקום שיא בהשוואה היסטורית. גם רפאל שיפרה משמעותית את מיקומה ונכנסה לעשירייה החמישית באותה התקופה. ולעומתן, התעשייה האווירית, אמנם קפצה בדירוג בשנת 2020, אך בעבר הייתה ממוקמת בדירוג גבוה מזה הנוכחי.

בתחילת דרכן נועדו החברות בענף לסייע לישראל להתמודד עם צרכיה הביטחוניים, על רקע, בין היתר, חרמות והגבלות שהוטלו על המדינה ברכישת נשק וציוד צבאי, אך בשלושת העשורים האחרונים נטה המיקוד של החברות הישראליות לשוקי חו"ל. החל משנת 2011 שיעור ההכנסות מיצוא מסך ההכנסות המצרפיות של שלושת החברות הגדולות עמד על כ-70% (ראה/י תרשים 2), כאשר ישנה שונות בין החברות (רפאל מתבססת במידה רבה יותר על השוק המקומי ביחס לאחרות). יחד עם זאת, על אף המשקל הגבוה של היצוא במכירות, מדינת ישראל הינה הלקוח הגדול ביותר של התעשייה הביטחונית המקומית, וגם היציב ביותר (לאורך זמן). לרוב, המכירות המנותבות ליצוא מתאפיינות בשיעורי רווחיות גבוהים יותר בהשוואה למכירות בשוק המקומי, אולם הערך המוסף של המכירות לשוק המקומי הינו בכך שהן לרוב מהוות תנאי הכרחי ליצוא של המוצרים מהתעשייה המקומית למדינות אחרות בעולם, אשר דורשות הוכחת יכולת מבצעית טרום הרכישה. המיקוד ביצוא מוסיף קושי על הפעילות של החברות המקומיות, משום שבדרך כלל, ממשלות, שהן הלקוחות המרכזיים של התעשייה הביטחונית, מקנות עדיפות לחברות המקומיות בארצן בכל הקשור לרכישת אמצעי לחימה.

בעוד שמרבית חברות הביטחון הגדולות בעולם הינן פרטיות, בישראל, רפאל והתעשייה האווירית הינן חברות ממשלתיות (האחרונה בעיצומו של הליך הפרטה), ואילו אלביט הינה חברה פרטית. כל החברות בתעשייה המקומית כפופות למגבלות מצד משרד הביטחון המקומי, לדוגמה ביצוא מוצרים. אולם, על החברות הממשלתיות חלות מגבלות רבות יותר ביחס לחברות פרטיות, מפני שעל חלק ממוצריהן חל סיווג והם אסורים למכירה, ויכולתן להתרחב על ידי מיזוגים ורכישות מגבולות יחסית.

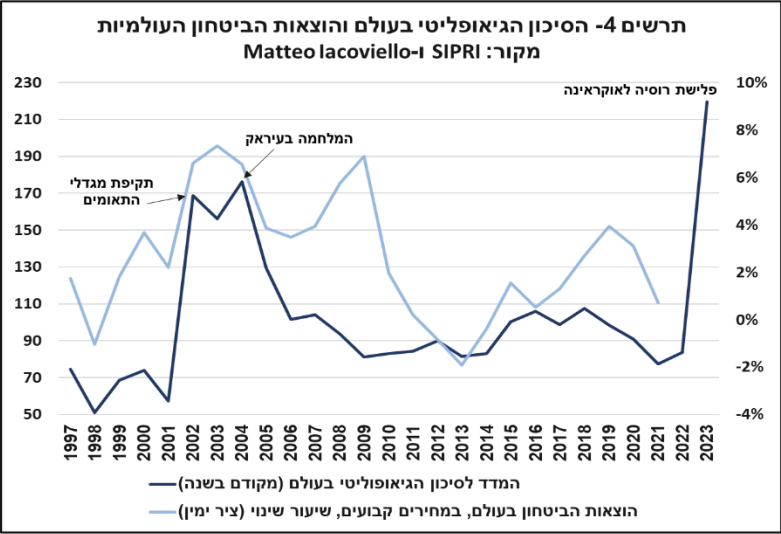
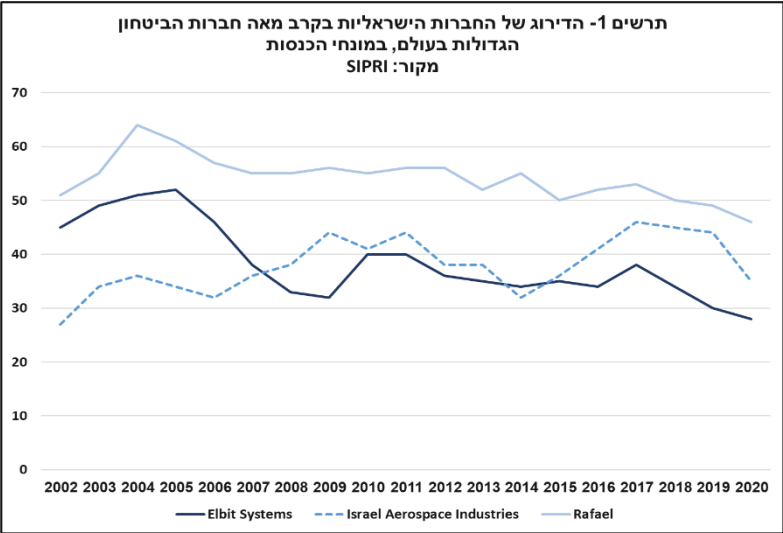
הפעילות בענף מצריכה השקעה גבוהה יחסית במו"פ מכיוון שהצרכים הביטחוניים משתנים ומשתכללים כל העת, ולכן, בכדי להישאר רלוונטיות ותחרותיות נדרשות החברות לפתח מוצרים וכלים חדשים. כמו כן, הענף העולמי מתאפיין בתדירות גבוהה יחסית של מיזוגים ורכישות בשל הרצון של החברות הגדולות להרחיב את קשת ההתמחות שלהן ולרכוש טכנולוגיות חדשות. הפרויקטים בענף בדרך כלל ארוכים ונמשכים על פני שנים, מה שעשוי להכביד על הרווחיות של החברות בהינתן טעויות בתכנון ו/או עיכובים בביצוע, שכן ההכנסות נקבעות מראש. מלבד התחרות הענפה מול היצרניות הגדולות בארה"ב ואירופה, לעיתים קרובות מתקיימת תחרות גם בין החברות המקומיות, מפני ששוקי היעד שלהן חופפים.

יצוין כי הפעילות של החברות הנמנות על התעשייה הביטחונית אינה מוקדשת אך ורק למטרות ביטחוניות. לשם ההמחשה, לתעשייה האווירית ישנן גם הכנסות הנובעות ממקורות אזרחיים, דוגמת שירותי תחזוקה לחברות תעופה. כך, בשנת 2020 כ-91% מהכנסותיה של אלביט וכ-84% מהכנסותיה של התעשייה האווירית נבעו ממכירות בפלח השוק הביטחוני, והיתר באזרחי.

ההכנסות של החברות בענף תלויות בהוצאות הביטחון של הממשלות ברחבי העולם, אשר נוטות להשתנות בהתאם למצב הגיאופוליטי והכלכלי. כפי שניתן לראות בתרשים מס' 3, קצב הגידול של סך ההכנסות של מאה חברות הביטחון הגדולות בעולם מתואם חיובית עם קצב הגידול של סך הוצאות הביטחון העולמיות (רמת המתאם - 0.8). בתוך כך, הידרדרות במצב הגיאופוליטי והישנות של אירועי

¹ INSS, אתגרי התעשייה הביטחונית הישראלית במסגרת השוק הביטחוני העולמי, 2020.

טרור מערערי יציבות לרוב מובילים להגדלת הוצאות הבטחון על ידי הממשלות המצויות במעגל הספיגה הראשוני (נוטלות חלק פעיל בעימות) או המשני (מצויות באזור עימות). כפי שניתן לראות בתרשים 4, המציג את המדד לסיכון הגיאופוליטי, אשר נבנה על בסיס שכיחותן של מילים נבחרות על גבי עשרת העיתונים המובילים בעולם, עלייה במדד הסיכון הגיאופוליטי מובילה לעלייה בסך הוצאות הביטחון בשנה שלאחר מכן. כך שעל רקע קשר זה, צפוי כי הוצאות הביטחון בעולם יעלו משמעותית בשנת 2023 כתוצאה מהפלישה של רוסיה לאוקראינה, שהקפיצה את מדד הסיכון הגיאופוליטי כלפי מעלה. לעומת זאת, הידרדרות במצב הכלכלי עשויה להוביל ממשלות דווקא לצמצם הוצאות ביטחוניות ולפנות מקום לטובת הוצאות רווחה וכדומה.

אף שהשוק העולמי נשלט על ידי ארה"ב, בולטת נוכחותה של ישראל בשוק הביטחון העולמי²

בעשורים האחרונים מדינות רבות ברחבי העולם הפחיתו משמעותית את הקצאת התקציב שלהן לתחום הביטחון. מגמה זו מתבטאת בירידה ארוכת טווח בממוצע העולמי (ממוצע פשוט שאינו משוקלל לפי גודל) של היחס בין הוצאות הביטחון לתוצר, ולא בסך הוצאות הביטחון בערכים נומינליים. יחס זה ירד ממעל ל-3% בתקופת המלחמה הקרה (1970-1990) לפחות מ-2% בעשור האחרון (ראה/י תרשים 5). הסיבות לכך מגוונות, עליהן ניתן למנות את התקופה הארוכה של שלום יחסי וירידה בעימותים צבאיים ברחבי העולם; הרצון להפחית את היחס חוב לתוצר בקרב המדינות המפותחות; המיקוד של הוצאות הממשלתיות בקרב מדינות מתפתחות בפיתוח תשתיות, ובהשקעה

² מקור הנתונים הינו SIPRI, אלא אם כן צוין אחרת.

בחינוך ובבריאות; והמיקוד של הוצאות הממשלתיות בקרב המדינות המפותחות בסוגיית הזדקנות האוכלוסייה.³

חרף הכיווץ בשיעור ההוצאה על ביטחון מהתוצר ברחבי העולם, סך הוצאות הביטחון בעולם עלה ריאלית בשנת 2021, זו השנה השביעית ברציפות, בשיעור של 0.7%, שיעור הצמיחה הנמוך מאז 2017 (ראה/י שוב תרשים 4), כך שבשנה זו הסתכמו סך הוצאות בכ-2.1 טריליון דולרים.

חמש המדינות בעלות הוצאות הביטחון הגדולות ביותר בשנת 2021 היו ארה"ב, סין, הודו, בריטניה ורוסיה, יחדיו הוצאותיהן היו שוות ערך לכ-62% מסך הוצאות הביטחון בעולם, כאשר רק הוצאות של ארה"ב (38%) וסין (14%) לבדן היוו מעל מחצית מסך הוצאות הביטחון בעולם. לישראל הוצאות ביטחון בהיקף של 24 מיליארד דולרים, שמציבות אותה במקום ה-15 בעולם בהיקף ההוצאות, זאת בהשוואה להיותה המדינה בעלת התוצר הנומינלי ה-33 בגודלו בעולם.

מבחינת האזורים השונים בעולם, המשקל של אמריקה בהוצאות הביטחון העולמיות הוא הגדול ביותר (כ-42% בשנת 2021), לאחר מכן, אסיה ואוקיאניה (28%), אירופה (20%), ולבסוף, המזרח התיכון (9%) ואפריקה (2%). בעשור האחרון עלו הוצאות הביטחון באסיה ואוקיאניה בהיקף משמעותי, זאת בעיקר לנוכח ההתחמשות של סין, אוסטרליה, דרום קוריאה והודו, אך גם הוצאות במזרח התיכון ובאירופה עלו מעל הממוצע העולמי (ראה/י תרשים 6). יש להדגיש כי במזרח התיכון, שיעור הוצאות הביטחון מסך הוצאות הממשלה, והוצאות הביטחון ביחס לתמ"ג, הינו הגבוה ביותר בעולם.

הסחר הבינלאומי בנשק⁴ אמנם עלה בשנת 2021 בכ-8% בהשוואה לשנה קודמת, אך הרמה של הסחר הייתה נמוכה יחסית בהשוואה היסטורית והייתה זהה לזו שנרשמה בשנת 2010 (ראה/י תרשים 7). חמש יצואניות הנשק הגדולות בעולם הן: ארה"ב (39% מהיצוא העולמי בשנים 2017-2021), רוסיה (19%), צרפת (11%), סין (4.6%) וגרמניה (4.5%). וחמש יבואניות הנשק הגדולות בעולם הן: הודו (11%), ערב הסעודית (11%), מצרים (6%), אוסטרליה (5%) וסין (5%). ישראל הינה היצואנית העשירית בגודלה בעולם (2.4% מהיצוא העולמי בשנים 2017-2021) והיבואנית ה-14 בגודלה בעולם (2%). עיקר הייצוא העולמי מתרכז במדינות אמריקה ואירופה האחראיות לכ-90% מהיצוא העולמי.

במבט קדימה, נראה כי הפלישה של רוסיה לאוקראינה טרפה את הקלפים עבור תעשיית הביטחון העולמית. הקונפליקט באוקראינה דחק בלא מעט מדינות להגדיל את הוצאות הביטחון שלהן, ביניהן ניתן לציין את יפן, דרום קוריאה ואוסטרליה, ואת מרבית המדינות החברות בארגון נאט"ו (15 מתוך 29 מדינות הצהירו כי יגדילו את הוצאות הביטחון שלהן, כאשר 5 מתוכן מתכוונות לחצות את 2% התוצר). בנוסף, מדינות כמו שבדיה ופינלנד צפויות להצטרף לארגון נאט"ו.⁵

לפי הערכת חברת המחקר והייעוץ, Mckinsey, חלק מרכזי מהגידול בהוצאות ביטחון יוקדש לרכישה של ציוד צבאי, מפני שבעבר תכניות חימוש רבות מומשו בחסר. כך שהמדינות שיגדילו את הוצאות הביטחון יידרשו להחליט האם לרכוש מוצרי מדף קיימים או להשקיע בפיתוח של אמצעים וטכנולוגיות חדשים.

זה המקום להרחיב על ארגון נאט"ו, בו חברות בעיקר מדינות אירופיות, אך גם ארה"ב וקנדה. נאט"ו היא ברית צבאית ופוליטית שמטרתה העיקרית היא להגן ולשמור על תושבי החברות בברית. בשנת 2006 הסכימו מדינות נאט"ו כי הוצאות הביטחון שלהן יעמדו על 2% תוצר, ובד בבד, לפחות כ-20% מהוצאות הביטחון יוקדשו למחקר ופיתוח ורכישה של ציוד צבאי חדיש, אך מעולם לא נקבעו סנקציות על מדינות שלא יעמדו בהבנות אלו. בשנת 2014 התכנסו חברות נאט"ו בוויילס, ומשלא עמדו בהסכמות אליהן הגיעו ב-2006, הסכימו החברות בארגון להפוך את מגמת ההתכווצות בהוצאות הביטחון שלהן, ולהתכנס תוך עשור ליעדים שהציבו בשנת 2006. בעקבות הפלישה של רוסיה לאוקראינה, התכנסו חברות נאט"ו מספר פעמים ודנו בהשלכות הפלישה על המצב באזור. במרץ 2022 הסכימו חברות הארגון להאיץ את המאמץ לעמוד ביעדים שהציבו עוד ב-2006, וכאמור לעיל, חלק מהן מתכננות להגדיל את הוצאות הביטחון שלהן.

³ IMF, Finance and Development, Military spending in the post pandemic era, 2021.

⁴ הסחר הבינלאומי נמדד במונחי TIV (Trend Indicator Value), מדד אשר משקף יחידת מידה משותפת לכל סוגי הנשקים הקונבנציונליים, על מנת לאפשר השוואה בין סוגי הנשקים השונים. המדד משקף את עלות הייצור של המוצרים השונים ולא את ערך המכירה הכספי שלהם, וגם מתחשב בטיב הנשק (חדש/מחודש/משומש). להרחבה: <https://www.sipri.org/databases/armstransfers/sources-and-methods#TIV-tables>

⁵ Mckinsey, War in Ukraine, twelve disruptions changing the world, 2022.

בהמשך לאמור לעיל, לפי הערכת חברת הייעוץ והחשבונאות הבינלאומית, PWC, ההכנסות של החברות הביטחוניות צפויות לעלות במתינות בשנת 2022, בעיקר משום שהשיבושים בשרשראות האספקה העולמיות יוסיפו להכביד על הייצור בשנה זו, וישנו סיכון שתחול ירידה בפעילות בענף. אולם, בשנת 2023 צופה החברה כי ההכנסות המצרפיות של החברות בענף יעלו בשיעור חד ספרתי גבוה, על רקע ההערכה כי תקציב הביטחון בארה"ב יעלה בכ-8%, הכוונה של מדינות אירופיות להגדיל את הוצאות הביטחון שלהן לכ-2% תוצר, ואולי אף מעבר לכך, הצטרפותן של שוודיה ופינלנד לברית נאט"ו, והגדלת הוצאות הביטחון בקרב המדינות באזור הפאסיפיק לנוכח התעצמותה הצבאית של סין.⁶

חשוב לציין כי הסנקציות על רוסיה הובילו לצמצום משמעותי בהיצע של שתי מתכות בעלות שימוש מרכזי בתעשיית הביטחון (והתעופה), הניקל והטיטניום, המשמשות כמרכיב בייצור של מנועי טילים, להבים במערכות אוורור של מטוסים ולשיריון. רוסיה הינה היצרנית השלישית בגודלה בעולם של מתכות אלו, והייצור שלה חשוב מאוד לחברות גדולות כגון GE, Boeing, Airbus, Rolls-Royce.

ישראל מתמחה ביצוא של טילים, סנסורים ומערכות הגנה אוויריות; עיקר יצוא הנשק בשנים האחרונות הועבר להודו, אזרבייג'ן, וייטנאם וארה"ב

התפלגות יצוא הנשק הישראלי שונה משמעותית מהתפלגות יצוא הנשק העולמית. כך, בעוד שהחלק הארי של היצוא הישראלי כולל טילים (36%), סנסורים (25%) ומערכות הגנה אוויריות (16%), שיחדיו

⁶ PWC, Global aerospace and defense, 2022.

מהווים כ-76% מהיצוא הישראלי בעשור האחרון (ראה/י תרשים 8), בסך יצוא הנשק העולמי הנתח של שלוש קטגוריות אלו עומד על 23% בלבד, שכן עיקר היצוא העולמי מתמקד במטוסי קרב (44%).

בחינת משקלו של יצוא הנשק הישראלי בסך יצוא הנשק העולמי מעלה כי משקלו עומד על 2.5% בלבד. אולם אם מעמיקים את הבחינה לקטגוריות השונות נמצא כי משקלה של ישראל בסך היצוא העולמי של סנסורים, לוויינים, מערכות הגנה אוויריות וטילים גבוה משמעותית מהמשקל לעיל (ראה/י תרשים 9). עובדה זו עשויה לרמז על כך שלישראל ישנו יתרון יחסי בייצור של מוצרים אלו ולכן משקלה בסך היצוא העולמי של קטגוריות אלו גבוה יחסית.

שותפות הסחר המרכזיות של ישראל בתחום הנשק משתנות מתקופה לתקופה. כך, בשנתיים האחרונות עלה יצוא הנשק לארה"ב ולגרמניה, בהשוואה לעבר (ראה/י תרשים 10). מלבד שתי אלו, בחמש השנים האחרונות נרשם יצוא משמעותי גם להודו, היבואנית הגדולה ביותר של נשק ישראלי במילניום הנוכחי, לאזרבייג'ן, וייטנאם (בעיקר בשנים 2016-2018), הפיליפינים (2019-2020), תאילנד (2018-2020) וקנדה (2018-2019).

לפני שנת 2016 היה הרכב שותפות הסחר המרכזיות של ישראל שונה מאוד. כך שלהוציא הודו, ארה"ב ואזרבייג'ן, שהיצוא אליהן היה ונותר משמעותי, מדינות יעד מרכזיות נוספות היו טורקיה, סינגפור, דרום קוריאה, ברזיל, בריטניה וקולומביה.

הגידול החזוי בהוצאות הביטחון בעולם צפוי לתמוך בהכנסות של החברות הישראליות

מאז שנת 2011, להוציא השנים 2016-2017, עלה סך ההכנסות של החברות הישראליות הגדולות, במחירים שוטפים, בקצב גבוה מהקצב החציוני של 100 החברות הגדולות בעולם - עובדה המצביעה על איתנותן של החברות המקומיות. כמו כן, על אף שהישראליות הציגו לרוב ביצועים טובים מחציון החברות הגדולות בעולם, ניכר כי הן מושפעות מהמגמות בענף הביטחון הגלובלי, שכן כפי שניתן לראות בתרשים 11, המתאם בין הסדרות גבוה (0.85).

במבט קדימה, מחד, הגאות החזויה בתקציבי הביטחון ברחבי העולם, בדגש על מדינות אירופה, בעקבות הקונפליקט באוקראינה, צפויה לתמוך בהכנסות העתידיות של החברות הישראליות, אך נראה כי תחלוף תקופה לא קצרה עד אשר ההזמנות החדשות יגולמו בהכנסות, בשל התהליכים הארוכים הנהוגים בענף. לפי דיווחים בתקשורת, העימות הצבאי באוקראינה כבר הוביל, ועוד צפוי להוביל, לגידול בעסקאות של החברות הישראליות. כך, צ'כיה צפויה לרכוש מהתעשייה האווירית מל"טים (אספקה בשנת 2026); גרמניה שוקלת לרכוש את המערכת ליירוט טילים, "חץ 3"; וגם פינלנד מעוניינת לרכוש מערכת הגנה אווירית ישראלית, כאשר החלטה סופית תתקבל בראשית 2023.

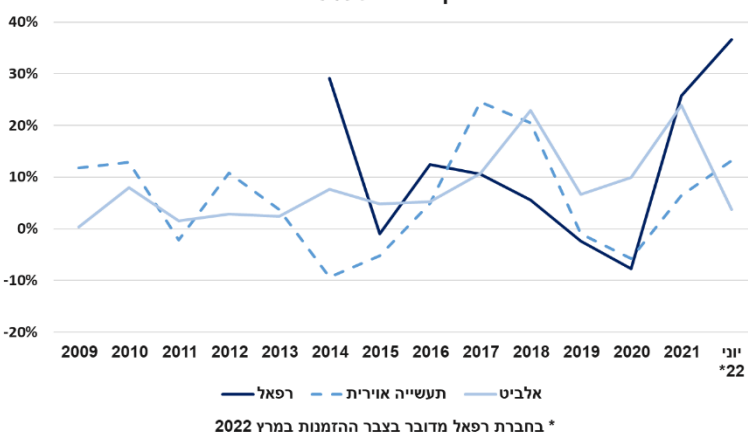
יודגש כי עד כה (יוני 2022), חרף הפרסומים השונים בתקשורת, קשה לזהות השפעה של ממש על החברות הישראליות, כפי שעולה מדיווחיהן על צבר הזמנותיהן (ראה/י תרשים 12). כך, קצב העלייה של צבר ההזמנות של אלביט ביוני 2022 דווקא נחלש בהשוואה לדצמבר 2021, ועל אף שברפאל (נכון למרץ 2022) ובתעשייה האווירית הקצב דווקא התחזק מאז דצמבר 2021, ניתן לראות כי המגמה החלה כבר בתום 2021, עוד לפני פרוץ הקונפליקט הצבאי באוקראינה, כך שקשה לקבוע כי המלחמה השפיעה על צבר ההזמנות.

מאידך, שני סיכונים מרכזיים עשויים להעיב על ההכנסות של החברות המקומיות בענף, שניהם קשורים בתקציב הביטחון הישראלי, לו חשיבות לא קטנה לשינויים בהכנסות של החברות בענף. הראשון נובע מהסכם הסיוע הביטחוני האמריקאי החדש, והשני נובע מאי היציבות הפוליטית בישראל.

בהסכם האחרון שנחתם בין ישראל לארה"ב בתחום הסיוע הביטחוני האמריקני, אשר יועבר לישראל בשנים 2019-2028, נקבעה הפחתה מדורגת בהיקף התקציב שניתן להמרה לשקלים, עד לביטול מוחלט של זה בשנת 2028. לפי ההסכם החדש, בעוד שבשנת 2019 יכול היה משרד הביטחון להמיר כ-815 מיליון דולרים לשקלים, בשנת 2025 סכום זה יפחת ל-450\$ מיליון בלבד, ובשנת 2028 לאפס. דהיינו, לאורך שנות ההסכם יאלץ משרד הביטחון הישראלי להשתמש בהיקף הולך וגדל ברכישות בארה"ב, זאת על חשבון הרכישות מחברות ישראליות. כפי הנראה הנפגעות העיקריות משינוי זה יהיו החברות הקטנות והבינוניות בענף, אשר תלויות במידה רבה יותר במכירות לשוק המקומי, אם כי ראוי להדגיש כי גם עבור החברות הגדולות, שאמנם מייצאות שיעור ניכר ממכירותיהן, משרד הביטחון הישראלי הוא לקוח מהותי. לא מן הנמנע כי החברות הגדולות בענף יצליחו להתמודד עם השינוי המוזכר מעלה ולמזער נזקים, למשל באמצעות שיתוף פעולה עם חברות אמריקאיות, או הקמה של חברות בנות בארה"ב.

אי היציבות הפוליטית בישראל, שהתבטאה בסבבי בחירות רבים, ללא ממשלה יציבה וקושי בהעברת תקציב, עשויה להעיב על הפעילות של החברות בענף, במידה ותימשך, ותגרום לעיכוב בהעברת תקציב מסודרת. כשל שכזה ישפיע לרעה על היכולת של משרד הביטחון לקדם ולתקצב תוכניות חדשות ולהעביר תשלומים לספקים.

תרשים 12 - צבר ההזמנות בקרב החברות הגדולות בתעשיית הביטחון הישראלית, שיעור השינוי בהשוואה לתקופה המקבילה
מקור: דוחות כספיים

תרשים 11 - ההכנסות ממכירת נשק במחירים שוטפים, שיעור השינוי
מקור: SIPRI

